

มติชนรายวัน

พ.ศ. 27 พ.ค. 53

เพลงชาติไทย

วราภรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
(รวม 4 หน้า)

คนไทยจำนวนไม่น้อยไม่รู้จักความเป็นมาของเพลงชาติไทย และหลายคนอาจไม่ตระหนักในความสำคัญของเพลงชาติเพราะเราได้มันมาอย่างดูเหมือนไม่ได้เอาเลือดเนื้อไปแลกเลยซึ่งต่างจากเพื่อนบ้านเราไม่ว่าจะเป็นพม่า กัมพูชา มาเลเซีย ลาว เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ตีมอร์ตะวันออก ฯลฯ ซึ่งกว่าจะได้อิสรภาพและเอกราชอันมีเพลงชาติและธงชาติเป็นสัญลักษณ์นั้นบรรพบุรุษต้องเสียเลือดเนื้อไปมากมาย

คงจะเป็นการเหมาะสมในวันนี้ถ้าจะนำเรื่องราวของเพลงชาติไทยซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติเรามาถ่ายทอดสู่กันฟัง

อาจารย์ดุษฎี พนมยงค์ ได้เขียนหนังสือเล่มเล็กเมื่อปีที่แล้วชื่อ “มารู้จักเรื่องราวเพลงชาติต่าง ๆ กันเถิด” เพื่อให้ผู้อ่านได้ชื่นชมความงดงามของบทเพลงชาติต่าง ๆ สำหรับเพลงชาติไทย ผู้เขียนขอแนะนำเนื้อหาจากหนังสือมาดังนี้

“.....เพลงชาติไทยที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้เป็นเพลงชาติไทยลำดับที่ 7 ซึ่งประกาศใช้ในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยรัฐนิยมฉบับที่ 6 เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2482 ประพันธ์ทำนองโดยพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) หรือชื่อเดิม ปีเตอร์ ไฟท์ (Peter Feit) ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ประพันธ์เนื้อร้องโดย พันเอกหลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์)

ก่อนหน้านั้นมีเพลงชาติไทยที่ใช้มาแล้ว 6 เพลง เริ่มต้นระหว่าง พ.ศ. 2395-2414 ใช้ทำนองเพลง God Save the Queen ในการฝึกทหารของไทย ใช้แบบอย่างของประเทศอังกฤษหมด ดังนั้นเพลง God Save the Queen จึงใช้เป็นเพลงเกียรติยศ ถวายความเคารพต่อพระมหากษัตริย์ ใช้สำหรับกองทหารไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2395 ถึง 2414 เรียกกันว่า “เพลงสรรเสริญพระบารมีอังกฤษ”

แต่ต่อมาเมื่อพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่แล้วเรียกชื่อว่าเพลง จอมราชวงเจริญ ซึ่งถือเป็นเพลงชาติลำดับที่ 1 อันมีคำร้องว่า

“ความสุขสมบัติทั้งบริวาร เจริญพละ ปฏิภาณผ่องแผ้ว จงยืนพระชน...มาน
นับรอบร้อย แะ มีพระเกียรติเฟริศแพ้ว เล่ห์ เพียง จันทร”

ต่อมาปี พ.ศ. 2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาส เมืองสิงคโปร์ ซึ่งในขณะนั้นสิงคโปร์ยังคงเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ กองทหารดุริยางค์สิงคโปร์ จึงบรรเลงเพลง “ก๊อดเซฟเดอะควีน” เพื่อถวายความเคารพ

เมื่อเสด็จนิวัติพระนคร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักดีว่า ประเทศมีความจำเป็นจะต้องมีเพลงชาติที่เป็นของตัวเอง เพื่อแสดงถึงความเป็นเอกราชของชาติ จึงได้โปรดเกล้าให้ตั้งคณะครุดนตรีไทยขึ้นเพื่อทรงปรึกษาหาเพลงชาติที่มีความเป็นสยามประเทศมาใช้ แทนเพลง “ก๊อดเซฟเดอะควีน” คณะครุดนตรีไทยได้เลือก “เพลงทรงพระสุบิน” หรือเรียกอีกอย่างว่า “เพลงบุหลันลอยเลื่อน” ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) โดยนำมาเรียบเรียงใหม่ให้มีความเป็นสากลขึ้นโดยนาย เฮุดเซน (Heutsen) นับเป็น เพลงชาติไทยฉบับที่สอง ใช้บรรเลงในระหว่างปี พ.ศ. 2414-2431

เพลงชาติไทยฉบับที่สาม คือ เพลง “สรรเสริญพระบารมี” (ฉบับปัจจุบัน) ประพันธ์โดย ปโยตร์ สชูโรฟสกี (Pyotr Schurovsky) นักประพันธ์เพลงชาวรัสเซีย คำร้องเป็นพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระนครินทราวุฒติวงศ์ ใช้บรรเลงเป็นเพลงชาติในระหว่างปี พ.ศ. 2431-2475 และได้ ออกบรรเลงครั้งแรกที่ศาลาญทนาธิการในปีเดียวกัน ต่อมาทรงนิพนธ์เนื้อร้องของเพลงนี้อีกหลาย เนื้อร้องเพื่อขับร้องในกลุ่มต่าง ๆ กัน เช่น ทหาร นักเรียนชาย นักเรียนหญิง เป็นต้น แต่มี เนื้อร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีอีกสำนวนหนึ่งที่เป็นพระนิพนธ์ในพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สำนวนนี้เป็นสำนวนสำหรับทหารเรือขับร้องโดยเฉพาะ

เนื้อร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีฉบับปัจจุบันนั้นเดิมทีเป็นเนื้อร้องที่พระองค์ได้นิพนธ์ ขึ้นเพื่อใช้ในพระราชพิธีลงทรงของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยาม มกุฎราชกุมาร ต่อมาเมื่อถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำเพลง สรรเสริญพระบารมี มานิพนธ์คำร้องขึ้นใหม่ โดยทรงรักษาคำร้องเดิมเอาไว้เกือบทุกอย่าง ยกเว้น

แต่ทรงเปลี่ยนคำร้องในตอนสุดท้ายว่า ฉะนั้น ให้เป็น ชะโย และประกาศใช้ในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2456 และใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เพลงสรรเสริญพระบารมีไม่ได้ใช้ในฐานะเพลงชาติอีกต่อไป แต่ยังคงใช้ในฐานะของเพลงถวายความเคารพแด่องค์พระมหากษัตริย์ มีอยู่ช่วงหนึ่งมีการตัดทอนเพลงนี้ให้สั้นลง แต่ได้ยกเลิกการใช้แล้ว

เพลงชาติไทยฉบับที่สี่ คือ เพลง “ชาติมหาชัย” ใช้เป็นเพลงชาติในระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 โดยอาศัยทำนองเพลงมหาชัย ส่วนคำร้องนั้นประพันธ์โดย เจ้าพระยาธรรมาศกัณฐ์ (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เพื่อใช้ขับร้องและบรรเลงปลุกใจประชาชน ก่อให้เกิดความรักชาติและสร้างความสามัคคีในระหว่างที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ต่อมาจึงดำริจะให้มีเพลงชาติแบบสากล จึงได้มีการมอบหมายให้พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) แต่งทำนองเพลงชาติฉบับแรกขึ้น โดยมีขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) แต่งคำร้อง

.....เพลงชาติไทยฉบับที่ห้า คือ เพลงชาติฉบับพระเจนดุริยางค์ ผู้ประพันธ์ทำนองมีคำร้องประพันธ์โดยขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) ใช้เป็นเพลงชาติระหว่างปี พ.ศ. 2475-2477 ในปีพุทธศักราช 2477 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเพลงชาติขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร (พระยศในขณะนั้น) ทรงเป็นประธาน มีกรรมการท่านอื่น ๆ ดังนี้คือ พระเจียมวิรัชพากย์ พระเจนดุริยางค์ หลวงชำนาญนิติเกษตร จางวางทั่ว พาทยโกศล และ นายมนตรี ตราโมท คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับเพลงชาติโดยเฉพาะ ผลการตัดสินใจปรากฏว่าเพลงที่ได้รับคัดเลือกคือฉบับที่ประพันธ์โดยจางวางทั่ว พาทยโกศล

เพลงชาติแบบไทยฉบับนี้ซึ่งต่อมาเรียกว่าเพลงชาติ “แบบไทย” นั้น ท่านผู้แต่งได้ดัดแปลงทำนองมาจากเพลงหน้าพาทย์สำคัญของไทยที่มีชื่อว่าเพลง “ตระนิมิต” ให้สามารถบรรเลงเป็นทางสากลได้ ซึ่งเพลง “ตระนิมิต” นี้ เป็นเพลงที่ถือว่าเป็นเพลงครู นักดนตรีจะใช้บรรเลงในพิธีสำคัญต่าง ๆ เช่น งานไหว้ครู บรรเลงเป็นการอัญเชิญครูบาอาจารย์เทวดาทั้งหลายมาประชุมกัน เพื่อความเป็นสิริมงคล ดังนั้นจึงมีความหมายอันควรแก่การเคารพนับถือ เป็นสิริมงคลเหมาะสมที่จะใช้เป็นเพลงชาติไทยได้ เพลงชาติฉบับนี้ได้ใช้เป็นเพลงบรรเลงออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการอย่างเป็นทางการอยู่ระยะหนึ่ง ส่วนเพลงชาติในแบบสากลฉบับของพระเจนดุริยางค์

(ปิติ วาทยะกร) นั้นก็ยังคงนำมาใช้บรรเลงอยู่ด้วยในหลาย ๆ โอกาสเช่นกัน จึงอาจจะกล่าวได้ว่าในยุคนั้นประเทศสยาม มีเพลงชาติถึง 2 แบบ 2 ทำนอง ต่อมาภายหลังคณะกรรมการชุดเดียวกันนี้ได้มีการพิจารณาว่าให้ใช้เพลงชาติเพียงเพลงเดียวคือให้ยกเลิกเพลงชาติ “แบบไทย” และเลือกเพลงชาติตาม “แบบสากล” ให้คงไว้ใช้ต่อไป

สรุปทำนองหลักของเพลงชาติไทยได้แล้ว คณะกรรมการฯ จึงได้จัดให้มีการประกวดบทร้องขึ้นใหม่ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาให้รางวัลแก่บทร้อง 2 ฉบับ คือ บทร้องของ นายฉันทน์ ขำวิไล และบทร้องของขุนวิจิตรมาตรา

เพลงชาติฉบับที่หก คือ เพลงชาติฉบับพระเจนดุริยางค์ ที่เพิ่มคำร้องของนายฉันทน์ ขำวิไล เข้าต่อจากคำร้องของขุนวิจิตรมาตรา ใช้เป็นเพลงชาติระหว่างปี พ.ศ. 2477-2482 เป็นเพลงชาติที่เป็นฉบับของทาง “ราชการ” ฉบับแรก และในปีพุทธศักราช 2482 รัฐบาลเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” มาเป็น “ประเทศไทย” ทำให้เกิดการแก้ไขเนื้อร้องใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยประกาศให้ยื่นประกวดเนื้อเพลงที่แต่งให้เข้ากับทำนองเพลงชาติที่มีอยู่เดิม มีรางวัลให้ผู้ชนะเป็นเงิน 1,000 บาท เนื้อร้องเพลงชาติที่ชนะประกวดมีความยาวมาก จึงได้ตัดตอนแบ่งการร้องออกเป็น ช่วงเช้าและช่วงเย็น ช่วงละ 2 บท พอมาตอนหลังจึงตัดตอนเหลือเฉพาะเพลงบรรเลงเท่านั้น

ในเดือนกันยายนปีเดียวกันนั่นเอง ผลปรากฏว่าผู้ชนะได้แก่เนื้อร้องที่ประพันธ์โดย นายพันเอกหลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์) ซึ่งส่งเข้าประกวดในนามของกองทัพบก คณะกรรมการได้คัดเลือกบทเนื้อร้องของหลวงสารานุประพันธ์เสนอให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัย และพิจารณาลงมติรับเนื้อร้องของบทเพลงนั้น โดยแก้ไขไปบ้างตามความเหมาะสม รัฐบาลได้ประกาศใช้เป็นเพลงชาติไทยฉบับปัจจุบัน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2482 ดังที่เราได้ยินได้ฟังกัน จนถึงทุกวันนี้.....”
